

Kultur og Kunnskapsløftet

Digitale læringsressursar frå arkiv, bibliotek og museum

Sted: Førde

Tid: 3-4.mai 2007

*Arr.: Fylkesarkivet i Sogn og Fjordane
ABM-utvikling*

Alle foredrag/presentasjoner kan lastes ned fra [hjemmesidene til Sogn og Fjordane Fylkesarkiv](#).

Velkommen

Norvall Nøringset, Hovudutvalet for kultur i Sogn og Fjordane

Økt bruk av internett aktualiserer kildekritikk, må legges vekt på dette i skolesammenheng. Sogn og Fjordane har drevet målrettet arbeid med formidling på nettet siden midten av 90-tallet (Fylkesarkivet og museene), utvikles stadig - siste tilskudd er at ressursene er blitt koordinert for skolebruk på <http://www.skulestova.no/>

Kulturelt innslag

Lena Sljerdal og Inge Ronny Kvåle

Kunnskapsløftet. Kultur og digital læring

Ingvar Laberg, Høgskulen i Sogn og Fjordane

Hva sier Læreplanen for grunnskole og videregående skole om å ta i bruk digitale verktøy og læringsmåter? (Læreplanverket for Kunnskapsløftet)

Tilegnelse av sosial og kulturell kompetanse og samarbeid med lokalsamfunnet er blant de grunnleggende prinsippene i den generelle delen av læreplanen.

Bruk av digitale verktøy en grunnleggende ferdighet, på linje med å kunne lese, regne og uttrykke seg muntlig og skriftlig.

Setter kompetansemål (ferdigheter) for hvert trinn.

Legges opp til lokalt arbeid med læreplaner, gir lokal frihet m.h.t. arbeidsmåter og organisering.

Skal utvikle identitet, innebærer kjennskap til både nasjonale og lokale tradisjoner.

Får en utvikling vekk fra lærebokas hegemoni (gammelt mål), erstattes av et mylder av digitale læringsressurser.

Holder ikke med 5-6 år gammel teknologi i skolen.

Behov for kompetanse hos lærerne (lærerutdanning og etterutdanning).

Ønskelig at skolene inngår "partnerskap" med ABM-sektoren.

Kommentar: Læreplanen gir store valgmuligheter, i praksis kan en velge å se bort fra kravene både om bruk av lokalsamfunnet og utvikling av digital kompetanse

Nettbasert kulturformidling. Status og planar **Lars Egeland, Statens senter for ABM**

E-Norge-underveisrapporten viser at det ikke har vært noen økning i bruk av data i skolen siste 4 år, til tross for investeringer i teknologi - handler om å ta teknologien i bruk.

En stadig mer utbredt holdning blant ungdom er at "det som ikke finnes på nett, det finnes ikke" - må ta hensyn til dette i kunnskapsformidlingen.

Tekster fra kultursektor og skolesektor utfyller hverandre, men de to sektorene har for lite kjennskap til hverandre.

Hvor mye skal kultursektoren tilrettelegge? Det er også behov for "autentiske tekster" - må vekk fra "læreboka" for å trene kildekritikk.

Digitalt ABM pilot skal være ferdig i løpet av 2007 - introduserer felles søkeverktøy for ABM-institusjonene
Digitalt bibliotek: utvikler søk med bestillingsfunksjon i "Norgesbiblioteket" (publikum kan bestille fjernlån selv)

Rapporten "Kulturarven til alle" inneholder viktig informasjon.

Utvikler "ønskebok", litteraturformidling for ungdom (etter britisk forbilde: www.whichbook.net).

Kulturnett.no og de 11 regionale nettverkene er viktige inngangsportaler til digitale læringsressurser.

[Kildenett](#) lanseres 15.mai, basert på kilder fra Trøndelag.

Andre gode eksempler på nettpresentasjoner er polarhistorien, wikifredriksta, NTM, Bymuseet i Bergen, Sandefjord Museum, Quislingutstillingen, Prøysen, Hardingfela, Trondheimsbilder, litterær byvandring i Tromsø, E18, Eydehavnportalen etc.

KOMMENTAR:

Bør bestille "Kulturarven til alle" og eventuelt andre ABM-publikasjoner

Bør gjennomgå de nevnte nettsidene – legge ut linker fra eiker.org

Nettbasert kultur-og kunnskapsformidling i SF **Gunnar Urtegaard, Fylkesarkivar**

Forutsetter infrastruktur, innhold, tjenester, brukergrupper

14 arbeidspakker

Prosjekt på 2,9 mill

Samarbeid mellom ABM-institusjoner om 1905

Utvikling av Kulturnett Sogn og Fjordane startet i 1998 - felles fotobase, multimedibase, primusbaser m.m.

ABM-samarbeidet rettet mot integrering av data mot internett

Må sette brukerne i fokus

Viktig med integrering og samordning med andre nettsted

Må tenke både produksjon og distribusjon, men skille mellom dette

Digitalisering av kommunale arkiver

Kartløsninger integrert med baser

Flyfoto som kart

Bruker også internett som innsamlingsarkiv (eks. Utvandrere) - stort interaktivt potensiale

Arbeides med samsøk i flere baser

Planer om et ABM Sogn og Fjordane i løpet av året

Hvordan lykkes?

Tre suksessfaktorer: innhold, innhold, innhold

Skulestova.no

Bjarnhild Samland, prosjektkoordinator

www.skulestova.no

Samarbeid mellom ABM-institusjonene i Sogn og Fjordane og Den Kulturelle Skolesekken

Kunnskapsløftet:

Lett å glemme generell del

Læreplanens vekt på samarbeid med lokalsamfunnet og lokal valgfrihet gir store muligheter til å forankre lærestoffet lokalt - samarbeid med lokale bedrifter og institusjoner, natur og kulturminner + sammenhengen med nasjonal historie

Utfordring: et felles ABM-søk

Lager digitale læringsressurser og bidrar til å finne dette, registreres i norlom, brukes i søkeskjema
Må se felles interesse i å dele læringsressurser med andre, samarbeid med skolene helt sentralt, sikre faglig og pedagogisk kvalitet

Spørreveven: garanterer svar fra fagperson innen 1 uke

Diskusjonsforum for elever (klasserommet) og lærere (lærerrommet) - åpne fora

Using online access to bring the cultural sector into the classroom - a UK perspective

Andre Payne, National Archives, GB

www.nationalarchives.gov.uk

Arkivarbeid = information management, sentral plass i hele statsadministrasjonen

Bevaring av digital informasjon stor utfordring

Mange likhetspunkter med MI5: avansert teknologi, top secret

Oppbevarer 160.000 hyllemeter

Presenterte kilder fra Doomsday Book og framover

Utvikling i utdanningssektoren 2000-08, økn fra 25 til 30 mrd pund:

2003 alle lærere laptop

2004 interaktive whiteboards

800 mill. til eLearning (software)
30 mrd. til ombygging av skolene, tilrettelagt for ny teknologi
7 elever pr pc i primary school
1 pr 4 i secondary

Ny læreplan for historie legger vekt på familie-og lokalhistorie + bruk av museer og arkiver

Arbeid med arkiver gir:

- inspirasjon
- utvikler ferdigheter (kildekritikk og tolkning/formidling - utvalg av kilder)
- nye brukere av arkivene i tillegg til de tradisjonelle

Virtuelle arkivbesøk i primary school (videokonferanser), ekte besøk i secondary

www.learningcurve.gov.uk - kom i 1999, egen nyhetsside med linker
1.5 mill treff pr år. Gjennomsnittlig varighet 12 min.! Mange over 30 min.

60% via bookmark (faste brukere)

Svært positive tilbakemeldinger fra lærerne ved spørreundersøkelse

Basert på yngre elever, kal bygges ut for eldre

Utvikles for bruk på whiteboards, ikke bare pc skjerm

Månedens dokument, snapshots, linker

Større utstillinger/prosjekter (eks.borgerkrigen), med bruk av dokumenter

- se /index/exhibitions

Legger ut både originaldokumentet og en transkripsjon, har også begynt med lydspor

Tilbygningen - ei virtuell utviding av ein fredda museumsbygning *Pernille Fonnesbech, Thorvaldsens museum*

www.thorvaldsensmuseum.dk

Åpnet 1848

Fredet, arkitekt MG Tingesbøll

Er et museum over hvordan et museum så ut for 150 år siden - ønsker ikke modernisering av utstillingen

Utvidelse 2005: virtuelt, åpnet mars 2006: design www.oncotype.dk

Ikke en utvidelse av hjemmesiden, men en helt ny opplevelse av thorvaldsens kunst

Internett gir mulighet for aktualisering, dialog, - engasjerende og nærværende

- 27 kortfilmer, fiktive historiske scener (levendegjør motivene)

- arkivet: kilder/tekster, fordypning ut over det som er mulig i et museum

- prosjekttrommet: presentasjon av skoleelevers prosjektarbeider

Startsiden endres kontinuerlig (spontane innganger), men kan finne fram via rommene eller søking

Informasjon i i-bokser

Også mange eldre brukere, som vil lese barnebarne prosjekter

Skulen og kjelder til kulturarven på internett Stockholmskallan
Mats Hayen, Stockholms stadsarkiv
Johanna Karlson, Stockholm stadsmuseum

Kan søke via skoldatanatet (brukere) eller leverandør (abm)
På skolnetet finnes ingenting!

Vanskelig å finne fram, savner en søkemotor

Nettsteder på nasjonalt nivå har begrenset omfang, lite tilpasset skoleformidling - har kommet lenger lokalt/regionalt:

Kulturarv Østergötland www.edu.linkping.se

Kulturarv Västernorrland www.yln.se

Stockholmskallan www.stockholmskallan.se

Link til [google earth](http://google.com/earth)

Vegen til barnas hjerte. Går den gjennom internett?
Anne Kari Holm, Deichmanske bibliotek

www.lesehulen.no

Tidlig ute med nettsted for barnelitteratur. Kunne legge inn bokanmeldelser etc

"Lesehulen"., målgruppe 8-12. Mål: økt leselyst, satsning på norsk samtidsliteratur. Ulike aktiviteter (spill, tegnspråk, boklista)

elevene kan sende mail med tilbakemeldinger

Erfaringer:

- problemer med emneord
- leser ikke forklaringer
- liker fritekstsøk
- ikke for mange alternativer

Digital husmannshistorie i undervisningsprosjekt om "bygda vår"
Marit Hosar, Opplandsarkivet

www.arkivnett.ol.no/husmenn

Beregnet på grunnskole og videregående skole

Samarbeid mellom fylkesarkivet og alle avd av opplandsarkivet

Pilotprosjekt for 8.klasse gjennom "Den kulturelle skolesekken"

Innhold:

- tekster
- dokumenter, skannede og transkriberte

- linker
- foto
- oppgaver
- lærerveiledning

Fokus på kilder og kildekritikk

Muligheter for tilbakemeldinger

Problemstilling: Hva er en husmann?

- lowverk etc
- arbeidsliv, den skapende husmann
- tidene endres, nye alternativer
- avviklingen

Museumsbesøk og besøk på gamle husmannsplasser er en del av opplegget

Ingen tilrettelegging for klassetrinn, opp til lærerne å velge kilder og oppgaver

Kostnader: 136.000 + frivillig innsats

Problem: geografisk skjevhet innenfor fylket

Mål:

- styrke ABM-perspektivet
- besøke arkiv og museer
- tilgang til originale dokumenter
- "husmann for en dag" på Maihaugen

Pilotprosjekt 8.klasse (del av "Bygda vår")

- husmannsplass ved skolen
- registrering av plasser, bruk av kart
- en dag på Maihaugen

Videreutvikling:

- elevene produserer stoff ("husmannsavis")
- flere kilder fra kommuner som er dårlig dekket

Andre aktuelle emner:

- samferdsel
- helse
- arbeiderbevegelsen

Bør digitalisere store mengder materiale (inkludert lyd og film), slik at skolene kan velge tema
Bruk av kart blir viktig

Behov for opplæring av lærere, sikre kontinuitet, fare for å dø ut etter at prosjektet er gjennomført - må ha
kontinuerlig dialog med skolene

Problem: tiden strekker ikke til

Polarhistorie.no mellom skolen og offentligheta
Stian Bones, Universitetet i Tromsø

www.polarhistorie.no

ABM-støttet prosjekt, samarbeid med etablerte forskningsmiljøer, skal lanseres i løpet av 2007

Sprsmål: er internert en revolusjon når det gjelder metoder for kunnskapsformidling?

Emnekartbasert

- infomrasjonsressurser
- emner (sorterer og kobler sammen infomrasjonsressurser)

Pedagogisk behov for avgrensning? (jfr kart i målestokk 1:1)

Sammenheng mellom emnekart og pedagogiske trender

Kan elevene konstruere sin egen kunnskap, eller kreves fortsatt rekonstruksjon (lærebok)

Emnekart har positive sider, men også begrensninger

Digitale ressurser utvider repertoaret mer enn det endrer metodene for kunnskapsformidling

Innholdet beregnet både på skole og andre

Innholdet knyttet til kunnskapsmålene i Kunnskapsløftet (eks miljø og ressursforvaltning)

Ungdoms nettbruk

- opptatt av layout
- variasjoner mht alder
- utålmodige, vil ha raske svar
- liker interaktivitet

Viktig med triggerord for å få treff i søkemotorer

Polar-quiz med svaralternativer

Har vurdert spill

Eydehavnportalen: Industrihistorie gjennom 100 år - eit nettbasert speilbilde av nasjonal og lokal industrihistorie og velferdsutvikling
Britt Østerud, Aust-Agder kulturhistoriske senter

www.aaks.no/eydehavn

Samarbeid med Eydehavnmuseet og høgskolen i Agder, støttet av ABM-utvikling

Ramme: 2,6 mill.

Mål: tilgjengeliggjøring av arkivet fra Arendal smelteverk og Det norske nitridaktieselskab - fortelle om Eydehavns historie

Kunnskapsbase (a, b og m)

Utviklet samsøk

Samarbeid om nettsted (en slags emnekart) - samarbeid om formidling

Vekt på brukervennlighet (har fått skryt fra pensjonister)

Prinsipp: alt på nett
Gir trening i å arbeide med primærkilder
Presenterer prosessindustrien

Veldig god videoløsning (flash)

a.emnedelt

b.presentasjon av fem generasjoner (animasjon og fotos) - knyttet et mediebibliotek til hver generasjon

c.tidslinje

d.kart: link mellom kart (bedriften)-foto-tekst

e.biografier

Egne skolesider med undervisningsopplegg - kilder med spørsmål/oppgaver

Stort sett beregnet på 1-2 timer,

Søkesiden /search - sortert etter tekst, bilde, gjenstand, litteratur, arkiv etc

Lokalmiljøet som ressurs for undervisning, læring og kunnskap ***Kjell Fossen, Universitetet i Bergen***

Stedet en vokste opp alltid viktig for identitet

Spenning mellom utferdstrang og hjemlengsel

Stedet skaper identitet, historien skaper stedet – interessen for lokalhistorie kommer ofte naturlig med alderen

Skolen har sviktet når det gjelder formidling av lokalhistorie - imidlertid viktig å se det i sammenheng med storsamfunnet

Tradisjonelt lærte en av å være sammen med og arbeide sammen med foreldrene, fikk automatisk overført tradisjoner, forsvant med institusjonalisert læring

Mål:

1.trekke lokalsamfunnet inn i klasseværelset (ressurspersoner, IKT)

2.ta med elevene ut i samfunnet

Digitalt kompetanseløft. Hva er digital kompetanse? ***Morten Søby, ITU/UiO***

Kompetanse: ferdigheter, kreativitet og holdninger (som er nødvendig i IKT-samfunnet)

Tendenser

- barn bruker data og KT mer hjemme enn på skolen

- trend vekk fra kringkastning mot interaktivitet

- utvikler multipel kognitiv evne (gjør flere ting samtidig)

ITU

- kartlegger
- utvikler digital kompetanse
- formidling
- premisseverandør
- nettverk

www.itu.no

Kompetanse er ikke bare kunnskap og ferdighet, men også strategier, holdninger, rutiner

L06 har klare mål for digital kompetanse på ulike trinn

Utfordring: utstyrssituasjonen er blitt bedre, men fortsatt en flaskehals på flere skoler

En del lærere og skoleledere håper fortsatt at IT vil forsvinne

St.meld eit informasjonssamfunn for alle - vil føre til gratis materiale fra NRK og Statens kartverk

50 mill til fylkeskommunene for å utvikle digitale læringsressurser: www.ndla.no

Dataspill en viktig teknologi - avansert læring på mange måter mye felles med slike spill, må utnyttes også i grunnskolen

Skoleutviklingsprosjekt: Elvebakken VGS i Oslo, rehabilitering og skape rom for kreativitet - fremtidens skole

Lærerne må ha både pedagogisk kompetanse og IT-kompetanse - elevene må bli skapende, ikke bare passive brukere av IT - hvis ikke vil skolen bli stadig mindre viktig som læringsarena, vil få flere privatskoler, skolebibliotekene avvikles - vil få store kompetanseskiller

Visjon: digital dannelse, nødvendig med et løft nasjonalt og lokalt

Naturarv, kulturarv og kartbasert barnearbeid (Stein) Runar Bergheim

Digital kompetanse ett av fem grunnleggende ferdigheter som skal læres i skolen

www.geoatlas.no

Utviklet i Sogn og Fjordane

Plattform for å bygge tverrfaglige læringsopplegg, med meningsfullt utbytte

Digitale verktøy for å bruke tekst, bilde, lyd og film

Åpen portal, tilgjengelig for alle nettbrukere

Innhold: natur, kultur, ferdselsårer, kart

Kartet er sentralt, kan brukes til å knytte sammen uavhengige artikler - lagrer artiklene i database med angivelse av geografisk navn, stikkord (tagging), kategori etc.

Må godkjennes av læreren før det legges ut på nettet, kan publiseres på flere nivåer: skolens base av elevtekster, eller fylkets base

Pris:

5000 pr år for en skole

3500 pr år pr skole for en kommune

Kan brukes av skoler over hele landet, kontakt www.avinet.no

KOMMENTAR:

interessant teknologi å ta i bruk også utenfor skolen - kobling ifht bibliofil?

Grunnleggjande dugleik og dokumentasjon gjennom Geoatlas

Håkon Haukøy, Hyllestad skule

Eksempel fra hyllestad skule - startet med prosjekt natur og kulturbasert læring

Avsluttende prosjektoppgave - Hyllestad, folk og fjordar, stier og stølar, resulterte i 30-40 artikler

Brukt i årstentamen i 8.klasse

Rapporter fra elevforsøk, prosjekter, ekskursjoner

Brukte maler fra geoatlas

Lærer artikkelskriving, rapporter, reisebrev etc. (klassen vant fylkeskonkurranse i avisskriving)

Får ikt-kompetanse (tekst-og bildebehandling)

Ressurs: 1-2 timer pr. uke

Nødvendig med medspillere på og utenfor skolen

Tar vare på elevarbeider, det lokale kan være verdifulle kilder

Geoatlas i praksis

Bjarne Bjørkevoll, Fresvik skule

Vik kommune: 27 elever, 8 i barnehage, 1 på SFO

Mangel på arbeidskraft et problem, bruker geoatlas til profilering

Framtidsverkstad på ungdomstrinnet

Mål:

1.skape røtter, bruke lokalhistorie, natur og delta i lokalsamfunnet

2.profilering

Forutsetninger:

- bredband

- geoatlas

Lærer bruk av multimedia, GPS m.m.

Muligheter for å legge lenker i programmet

Eks.: Restaurering av vanningsveiter, dyregraver, støler

Står ikke på utstyr lenger, men holdninger - "Vegen blir til om du går"

**Digitale læringsressursar - berre for cyber-lærarar?
Ardis Ronte Eriksen, Skånland videregående skole**

Troms fylkessatsning på IKT og om samisk kultur

Viktig at fotfolket i skolen tar den nye teknologien i bruk

Obligatorisk kurs i nettpedagogikk for en gruppe lærere - trakk lodd, og taperne måtte delta
- alle over 50 år, alder ingen hindring/unnskyldning

Fordelene med nett:

- utviklingsmuligheter, oppgradering
- bruk av multimedia - ikke lage "bok på internett"
- god design, men ikke for coolt, må ikke kvele innholdet

skånland vgs
troms.skolekom.no

Presenterer eventyr, sagn folkeviser, joik
Læreplan
Oppgaver

**Sophusportalen - digitale læringsressursar på nett
Jarle Tvinnereim, Hornindal kommune**

www.sophusportalen.no

Del av utstrakt IKT-samarbeid i Nordfjord, videreutviklet med høykomprosjekt 2006-2007

1,6 mill , derav 640.000 fra høykom

Portalen åpner i september 2007, samle digitale læringsressurser, knytte til arkiv mm - samlet i database, lærerne har ansvar for kvalitetssikring for barnehaver og skoler

Kan legge inn powerpointpresentasjoner mm

Behov for lokale og regionale portaler i tillegg til de nasjonale

Det redaksjonelle ansvaret ligger i hver kommune + noen sentrale sider

Eksempler fra sophusgloppen - kompetanse

Base med en rekke linker (detector) - kan bruke fronter (learning management system) til å lage et personlig utvalg (lærere og elever)

Registrert 570 artikler fordelt på alle fag

Ønsker samarbeid med historielag, legge ut artikler unde portalen

**Felles dugnad i utdanningssektoren for enklare å finne igjen digitale læremiddel
Trond Hansen, utdanning.no**

www.utdanning.no

Underlagt Kunnskapsdepartementet

Mål: samle alle digitale ressurser for utdanning

Ansvar for informasjon fra departementet, inkludert "livslang læring"

Automatisk innhenting av ressurser, fra skolenettet

- læringsressurser
- valg av utdanning
- hjelp til å finne fram i utdanningssystemet

Leder SANU: samordningsgruppen for nettsted i utdanningssektoren

Lærernes hverdag: nok informasjon, men vanskelig å finne fram (tidspress)

Skjer mye spennende s+amtidig:

- NRK
- Statens kartverk
- SANU
- Tilgangsprosjektet (fylkeskommunen)
- It-s learning
- Den kulturelle skolesekkens
- ABM-utvikling
- bibsys, detektor
- lokale portaler, fagportaler

Samordning på tre plan

- organisatorisk
- teknologisk
- semantisk (felles begreper) - NORLOM; GREP

Viktige oppgaver:

1. høste læringsressurser fra lokale og emneportaler
2. søk på tvers av sektorer (bibsys, detektor)

Ønsker:

- flere samarbeidspartnere
- tilby læremidler (ikke bare lenker)
- søk tilgjengelig inne i LMS

Gjennfinning basert på læreplanen (grep)
Mer aktive lærere og elever

Invitasjon til samarbeid med skoler, bibliotekssektoren, utdanning.no kan bidra til å gjøre læringsressursene tilgjengelig

MultiMedia Lab - eit program for Kunnskapsløftet!
Bernt Pedersen, Microdaisy

www.mikrodaisy.no

Produsent av teknologiske løsninger for digital læring: (Hønefoss)

Eks. Legge to kart oppå hverandre, via internett

Multimedialab express: enkel publisering av bilder og tekst (alternativ til powerpoint)

Opplesing av tekst legges inn automatisk

Lage animasjoner (bedre enn powerpoint)

Egen avd for spes.ped. (spill, puslespill etc)

Må me læra oss å skriva på nytt?

Jan Olav Fretland, Høgskulen i Sogn og Fjordane

Må skrive annerledes på internett enn i bøker, ta hensyn til det multimediale - men fortsatt teksten som er det viktigste elementet

Godt språk og tilpasset internett er viktig for å nå fram med formidlingen

Uendelige muligheter, må velge en strategi - skrive godt selv er bedre enn å linke til dårlig materiale

Må tenke pyramide - overskrift-ingress-hovedinnhold, (ikke flyndre, med innledning, hoveddel og avslutning) - må starte med det viktigste, for å fenge leserne

Viste eksempel på lange og intetsigende overskrifter

Må kutte ut tull (lydefekter o.l.)

Avslutning

Ingebjørg Erikstad, Fylkesdirektør for kultur

Konferansen har vist viktig med samarbeid kultur-skole

Viktig å spre kompetanse og erfaringer fra konferansen

KOMMENTARER:

Hovedkonklusjon: elevene må lære IT på skolen, hvis ikke vil skolen bli en stadig mindre viktig arena for læring.

Myte at elevene lærer god IT-bruk av seg selv (som å mene at en har lært å kjøre bil hvis en kan vri om tenningsnøkkelen).

Utbredt oppfatning at det er lærernes holdninger som er den viktigste hindringen.

Bør forsøke å involvere skolene i eiker.org og omvendt (f.eks. gjennom geoatlas).

Bør gjennomgå flere av de nettstedene som ble presentert - vurdere relevansen for Eiker.